

Adatok a Bakony hegység bögöly-faunájának ismeretéhez (Diptera, Tabanidae)

Bevezetés

Gyermekkoromnak jó részét a Bakonyban éltem le, így hazánknak e szép tája különösképpen a szívemhez nőtt. Ezért mielőtt „A Bakony természeti képe” kutatóprogram 1963 őszén tudomásomra jutott, haladéktalanul csatlakoztam ahhoz. A gyűjtőmunkát 1964 tavaszán kezdtem el a veszprémi Bakonyi Múzeum anyagi támogatásával.

Munkám céljaul a Bakony kétszárnyú (*Diptera*) faunájának kutatását tűztem ki. Most, hogy a Bakonyi Múzeum légy anyaga részben saját, részben más gyűjtők — elsősorban dr. PAPP JENŐ — munkája eredményeként számottevő lett, úgy vélem megvan a lehetőség az anyag feldolgozására, másrészt ezzel párhuzamosan a Bakonyból eddig megismert légy fajok katalógusának összeállítására. Ehhez a munkához természetesen a rendelkezésre álló irodalmi adatokat is fel kívánom használni. Tekintettel arra, hogy a hazánk területén élő légy fajok száma 6000 körül van, tisztában vagyok azzal, hogy ezt a munkát egy (különösen amatőr) dipterológus képtelen elvégezni. Merem remélni, hogy munkámba sikerül majd bevonni hazai, de talán külföldi specialistákat is.

Munkámat szeretném teljesebbé tenni azzal, hogy bakonyi gyűjtőútjaimon is hódolok másik szenvedélyemnek, a rovarfotózásnak. A jelen közleményt 6 bakonyi bögöly faj fényképével illusztrálom.

A Bakony kétszárnyú faunájának ismertetését tervszerűen szeretném végezni a 2. alrend, *Brachycera* (légyalkatúak): *Orthorapha* (egyenesebábrésű legyek) hadának családjaival. Hazánkban a következő idetartozó családok fajai fordulnak elő:

1. Tabanidae — Bögölyök
2. Stratiomyidae — Katonalegyek
3. Rhagionidae — Kószalegyek
4. Cyrtidae — Gömblegyek
5. Asilidae — Rablólegyek
6. Bombyliidae — Pöszörlegyek
7. Therevidae — Tőröslégyek

8. Scenopinidae — Ablaklegyek
9. Empididae — Táncolegyek
10. Dolichopodidae — Szúnyoglábú legyek.

Ezek közül jelen munkámban mindössze egy családot (*Tabanidae*) ismertetek.

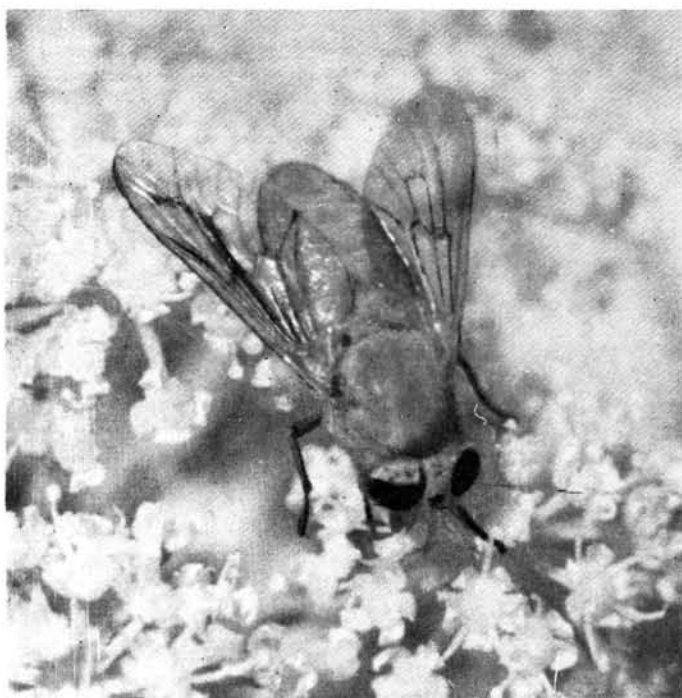
Tabanidae — Bögölyök

Többnyire feltűnő, közepes vagy nagy termetű legyek. Nöstényeik főleg nagyobb emlősök (ló, szarvasmarha, őz, szarvas, stb.) vérért szívják. Az embert is gyakran megtámadják, különösen a *Chrysops* és a *Haematopota* fajok. Az állatok súlygyarapodásának és tejhozamának káros befolyása mellett betegségterjesztő szerepük is jelentős. Ezzel magyarázható az, hogy a bögölyök a viszonylag jobban kutatott légy családok közé tartoznak. Hazánkból 50 faj, illetve változat ismert, melyek közül a Bakony területéről eddig 33 előfordulását sikerült kimutatni.

A Bakony *Tabanidae*-faunáját a következő gyűjtemények alapján ismertük meg:

1. A Természettudományi Múzeum Állattárának régi *Tabanidae* gyűjteménye, melynek adatait ARADI MÁTYÁS PÁL közölte (1956).
2. Régi irodalmi adatok.
3. Az Állattár új *Tabanidae*-gyűjteménye.
4. A szerző saját gyűjteménye.
5. A veszprémi Bakonyi Múzeum gyűjteménye. Ez jelenleg még nem nagy, mindössze 22 bögöly fajból áll. Viszont „A Bakony természeti képe” program keretében végzett intenzív gyűjtőmunka eredményeként előkerültek olyan, hazai viszonylatban ritka fajok, melyek eddig ismeretlenek voltak a Bakonyból. Úgy vélem, szerény mértékben ez is bizonyítja a Bakony-kutatás életképességét.

Ezek után rátérek a Bakonyból eddig előkerült bögöly-fajok részletes ismertetésére. Kitérek egyaránt az egyes fajok palearktikus elterjedésére és hazai előfordulási viszonyaira. Csillaggal jelölöm azokat a fajokat, melyekből a Bakonyi Múzeum gyűjteményében példányok találhatóak.

*1. *Silvius vituli* FABR. (1. ábra). — Közép- és Dél-Európában él. Hazánkban ritka, az irodalom csak Kőszegről és Körmenről említi. Magam a Bükkben Lillafüreden gyűjtöttem egy példányt. Érdekes, hogy e ritka faj a Bakony két pontjáról is előkerült. Farkasgyepűn erdőszéli bozótos területen fogtam egy nőtényt példányt. Zalaszántón a Kovácsi-hegyen valószínűleg rendkívüli rajzást fogtam ki 1966 augusztus 14-én és 15-én. Egy elég széles, helyenként tisztásokkal tarkított erdei úton *Solidago gigantea* AIT. virágzatán gyűjtöttem egy nőtényt és egy hímét, de ugyanitt még több példányt meg is figyeltem. Ugyanezen az úton még két nőtényt zsákmányoltam egy ernyős virágzatú növényen. Nagy nehezen sikerült néhány felvételt is készítenem a fajról.

Bakonyi lelőhelyek: Farkasgyepű (TÓTH, 1964. VII. 17); Zalaszántó: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 14., VIII. 15.).

*2. *Chrysops caecutiens* L. — Egész Európában és Szibériában megtalálható, gyakori faj. Hazánkban is általánosan elterjedt a sík- és hegyvidéken egyaránt. A többi *Chrysops*-fajhoz hasonlóan gyakran található különféle (főleg ernyős) növények virágzatán. — Bakonyi lelőhelyei: Bakonybél: Gerence-patak völgye

1. *Silvius vituli* FABR. nőtény, Zalaszántó: Kovácsi-hegy

(MIHÁLYI—ZSIRKÓ, 1959. VIII. 2.); Balatonfüred (TÓTH, 1964. VII. 19.); Somberekcséd (PAPP, 1958. VI. 7.); Veszprém: Séd-völgye (PAPP, 1957. VI. 19.); Zalaszántó: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 14.); Zirc (PÁVEL, 1896. VIII. 16—20.); Zirc: Cuha-völgy (TÓTH, 1965. VIII. 14.).

3. *Chrysops caecutiens* L. var. *meridionalis* STROBL. — Középső- és Dél-Európában szórányosan fordul elő. Hazánkban sem gyakori (Órszentmiklós, Isaszeg, Nógrádverőce, Bakony). Sajnos ez utóbbi lelőhely pontosabban nincs megjelölve. Viszont az Állattár gyűjteményében van egy példány, melyet Zalaszántón a Tátikán gyűjtött ZSIRKÓ G. (1957. VII. 15.).

4. *Chrysops pictus* MEIG. — Közép-Európában és a Szovjetunió európai részén fordul elő. Hazánkban gyakori, az irodalom 17 lelőhelyét közli. Ennek ellenére a Bakonyban csak két pontjáról került elő: Révfülöp (SZILÁDY, 1925. VIII. 13.); Zalaszántó: Tátika (KASZAB, 1957. VI. 10.).

5. *Chrysops relictus* MEIG. — Egész Európában, Szibéria középső részén és Észak-Mongóliában gyakori bögöly. Hazánkban az előző fajhoz hasonló gyakoriságban fordul elő. Bakonyi lelőhelyei: Balatonederics (GYÖRFY); Pápa (BENEDEK, 1960. VII. 11.).

6. *Chrysops flavipes* MEIG. — Közép- és Dél-Európában, Észak-Afrikában, valamint Kisázsiaiban él. Hazánkban is gyakori. Bakonyi lelőhelyei: Keszthely (JERMY, 1956. VIII. 1.); Tihany (ZILÁHI—SEBESS, 1929. VI. 27.); Zirc (leg. ?, 1928. VII. 24.).

*7. *Heptatoma pellucens* FABR. (2. ábra). — Közép- és Észak-Európában él. Hazánkban ritka, az irodalom csak három lelőhelyét említi (Kecskemét, Kőszeg, Fertő-tó környéke). Érdekes, hogy ez a ritka faj is előkerült a Bakony két pontjáról: Balatonfüred (TÓTH, 1964. VII. 19.); Zalaszántó: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 15.). Balatonfüredtől északra egy vízfolyás egy kis tisztáson kissé kiszélesedik. Itt a júliusi forráságban ide-oda cikáztak különféle bögölyök, köztük ez a faj is. Másik lelőhelyén, Zalaszántón ernyős virágzatú növényzet hálózása közben került elő.

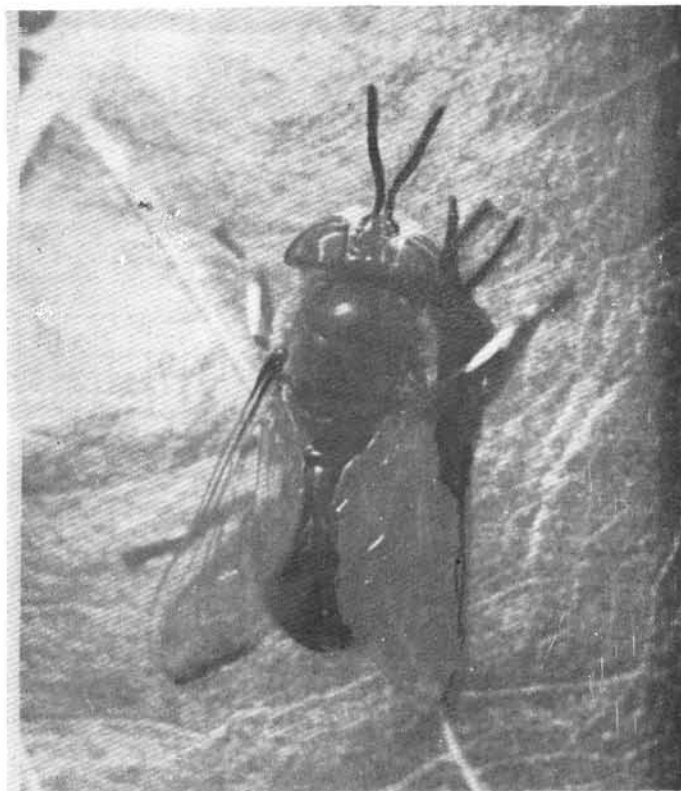
*8. *Haematopota italica* MEIG. — Dél- és Közép-Európában, valamint Észak-Afrikában él.

Hazánkban gyakori. A Bakony elég sok pontjáról előkerült, elsősorban erdős, ligetes területekről: Ajka: Jókai-bánya (TÓTH, 1957. VII. 25., VII. 26., VII. 29., 1959. VII. 28., 1964. VII. 16., VIII. 16., 1965. VII. 13., 1966. VIII. 2.); Ajka: ligeterdő (TÓTH, 1964. VII. 16., VIII. 15., 1965. VI. 26., 1966. VIII. 1.); Bakonybél: Gereince-patak völgye (ZSIRKÓ, 1959. VIII. 1.); Bodajk: Gaja-völgy (TÓTH, 1966. IX. 25.); Fenyőfő (SCHMIDT, ?); Űrkút: Kabhegy északi lejtője (TÓTH, 1966. VIII. 2.); Veszprém: Tekerés-völgy (BEZSILLA, 1965. VIII. 19.); Zalaszántó: Hidegkút (ZSIRKÓ, 1957. VII. 15.); Zalaszántó: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 14.); Zalaszántó: Tátika (TÓTH, 1965. VII. 27., VIII. 23., 1966. VIII. 13.); Zirc: Cuha-völgy (TÓTH, 1965. VIII. 14.).

9. *Haematopota grandis* MACQ. — Közép-Európában él. Hazánkban is gyakori, de a Bakonyból csak kevés lelőhelye vált ismertté. Érdekes, hogy az utóbbi években végzett intenzív gyűjtőmunka során nem került elő a Bakonyból. Bakonyi lelőhelyei: Hévíz (JERMY, 1955. IX. 1.); Tapolca: Szentgyörgyhegy (MIHÁLYI, 1958. IX. 2.); Tihany (leg. ?, 1936. IX. 14.).

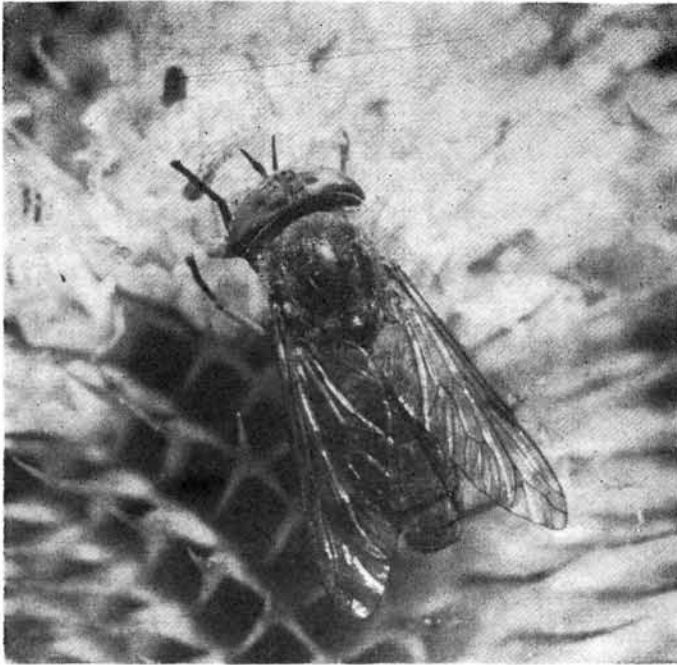
*10. *Haematopota crassicornis* WAHLBG. — Egész Európában él, de megtalálták már Marokkóban is. Hazánkban helyenként gyakori. A Bakonyból eddig csak két lelőhelye ismert, melyek közül egyik a Bakony határterületén van: Ajka: Köleskepe (TÓTH, 1964. VIII. 14.); Fehérvárcsurgó (BÍRÓ, 1923. VII. 20.).

*11. *Haematopota pluvialis* L. — Egész Európában, Szibéria középső területein és Észak-Afrikában található. Hazánkban általánosan elterjedt, igen gyakori faj. Érdekes, hogy az irodalomban szereplő mintegy 60 hazai lelőhelye közül mindössze két bakonyi akad. Az 1957 óta folyó gyűjtések azonban bebizonyították, hogy ez a faj a Bakonyban is mindenütt megtalálható. Több példányát gyűjtöttem delelő szarvasmarháról, de az Ajka és Padragkút között elterülő ligeterdőben sertésen is megfigyeltem vérszívás közben. Bakonyi lelőhelyei: Ajka: ligeterdő (TÓTH, 1964. VI. 23., VII. 16., 1966. VIII. 1.); Ajka: Jókai-bánya (TÓTH, 1957. VII. 26., 1959. VII. 28.,

1964. VII. 16., 1965. VII. 13.); Ajka: Köleskepe (TÓTH, 1964. VIII. 16.); Bakonyszentkirály (PAPP, 1963. VII. 25.); Bakonyszentlászló (MIHÁLYI, 1959. VII. 30., ZSIRKÓ, 1959. VII. 30.); Balatonalmádi (PAPP, 1966. VI. 12.); Balatonfűzfő (ARADI, 1957. VIII. 17.); Farkasgyepű (TÓTH, 1964. VII. 17.); Gyepűkaján (KÓSA, 1962. VIII. 14.); Hajmápuszta (PAPP, 1963. VII. 26.); Hévíz (TOPÁL, 1957. VII. 13., VII. 16., VII. 18.); Káptalanfüred (NERUZSIL, 1963. VI. 15.); Keszthely (HORVÁTH, ?); Pápa (WACHSMANN, ?); Pula: Tálodi-erdő (PAPP, 1964. VII. 23.); Tihany (PAPP, 1966. VII. 21.); Tihany: Külső-tó (MIHÁLYI, 1958. VI. 4.); Zalaszántó: Hidegkút (MIHÁLYI, 1957. VII. 15., ZSIRKÓ, 1957. VII. 15.); Zalaszántó: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 14., VIII. 15.); Zalaszántó: Tátika (TÓTH, 1965. VIII. 23., 1966. VIII. 13.); Űrkút: Kabhegy északi lejtője (TÓTH, 1965. VI. 30., VII. 13., 1966. VIII. 2.).

*12. *Tabanus fulvus* MEIG. — Csaknem egész Európában és Szibériában megtalálható. Hazánkban nem gyakori, bár az utóbbi években egyre több lelőhelye vált ismertté. A

3. *Tabanus rusticus* L. nőstény, Ajka

nőstények és hímek egyaránt különféle virágokon tartózkodnak és a nektárt szívogatják. Valamennyi bakonyi példányt virágokról gyűjtöttem. Bakonyi lelőhelyei: Ajka: Köleskepe (TÓTH, 1964. VII. 16.); Balatonfűzfő (ARADI, 1957. VIII. 16.); Bakonyszentlászló (MIHÁLYI, 1959. VII. 30.); Zalaszentő: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 14.); Zalaszentő: Tátika (TÓTH, 1965. VIII. 23., 1966. VIII. 13.).

13. *Tabanus fulvus* MEIG. var. *loevianus* VILL. — Mediterrán bögöly, hazánkban ritka (Pápa, Pityer, Kőszeg). A pápai gyűjtés WACHSMANN-tól származik, a gyűjtés időpontja nem ismeretes.

*14. *Tabanus rusticus* L. (3—4. ábra). — Egész Európában és Szibériában gyakori bögöly. Hazánkban is mindenütt megtalálható, helyenként közönséges. Az előző fajhoz hasonló életmódú, innen származik magyar elnevezése is (virágjáró bögöly). A Bakonyban is gyakori: Bakonyszentlászló (MIHÁLYI—ZSIRKÓ, 1959. VII. 30.); Balatonfűzfő (ARADI, 1957. VIII. 18.); Balinka (PAPP, 1962. VIII. 7.); Csopak (NOVÁK, 1960. VIII. 17.); Csór: Gusztus-puszta (PAPP,

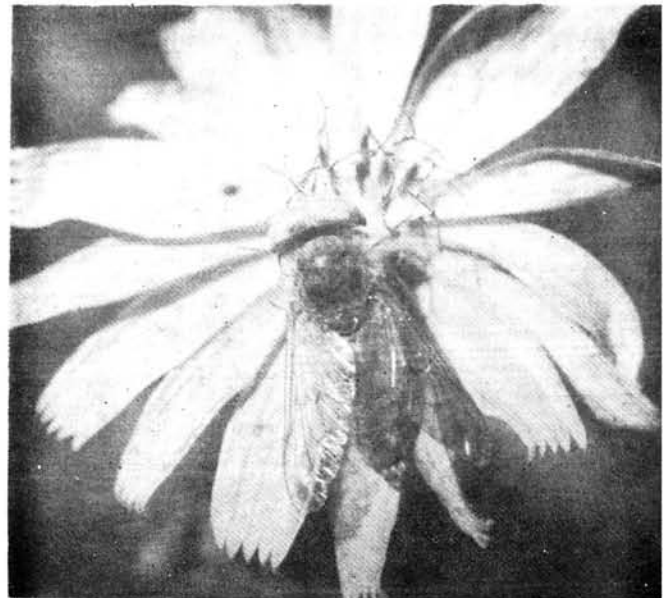
1965. VII. 12.); Hévíz (MIHÁLYI, 1951. VII. 10.; TOPÁL, 1957. VII. 9.); Kővágóörs (ZILÁHI—SEBESS, 1929. VII. 28.); Zalaszentő: Hidegkút (MIHÁLYI—ZSIRKÓ, 1957. VII. 15.); Zalaszentő: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 14.); Zalaszentő: Tátika (TÓTH, 1966. VIII. 13.).

15. *Tabanus lateralis* MEIG. — Közép- és Dél-Európában él. Hazánkban sem ritka. A Bakonyból csak irodalmi adat alapján ismerjük Balatonedericsről (GYÖRFFY), a gyűjtés időpontja azonban nem ismeretes.

*16. *Tabanus distinguendus* VERR. — Csaknem egész Európában, Szibériában és Japán északi területein él. Hazánkban is elterjedt, de nem közönséges. Bakonyi lelőhelyei: Balatnalmádi (PAPP, 1964. VI. 14.); Űrkút: Kabhegy északi lejtője (TÓTH, 1965. VI. 30.).

*17 *Tabanus solstitialis* SCHIN. — Egész Európában, így hazánkban is gyakori. A Bakonyban sem ritka: Balatnalmádi (PAPP, 1964. VII. 14.); Nagyvázsony: Kabhegy (PAPP, 1958. VI. 3—4.); Keszthely (HORVÁTH, ?); Révfülöp (SZILÁDY, 1925. VI. 21.); Tihany (SZILÁDY, 1929. VI.).

*18. *Tabanus tropicus* PANZ. — Észak- és Közép-Európában, Szibériában és Japán északi

4. *Tabanus rusticus* L. hím, Zalaszentő: Tátika

területein él. Hazánkban nem gyakori. **Bakonyi lelőhelyei:** Úrkút: Kabhegy északi lejtője (TÓTH, 1965. VI. 30.); Veszprém (NERU-ZSIL, 1962. VII. 20.).

*19. *Tabanus fulvicornis* MEIG. — Csaknem egész Európában, Szibériában és Észak-Mongóliában előfordul. Hazánkban nem ritka, főleg a hegyvidéken él. **A Bakonyban nem látszik gyakorinak:** Nagyvázsony: Kabhegy (PAPP, 1958. VI. 3—4.); Uzza (PAPP, 1963. VI. 4.).

*20. *Tabanus acuminatus* LOEW. — Közép- és Dél-Európában, Szibériában és Kisázsiaiában él. Hazánkban nem gyakori. A rendelkezésre álló irodalomban öt hazai lelőhelyét találtam, melyek közül négy hegyvidéki. **A Bakonyban sem gyakori, mindössze Ábrahámhegyről került elő** (PAPP, 1964. VII. 31., VIII. 1.).

21. *Tabanus gigas* HERBST. — Közép- és Dél-Európában, Szibériában és Kisázsiaiában él. Hazánkban a domb- és hegyvidéken nem ritka, de tömegesen sehol sem gyűjthető. Érdekes, hogy az irodalomban szereplő 14 hazai lelőhelye közül 3 a Bakony területére esik. **Bakonyi lelőhelyei:** Ajka (MOLNÁR, 1935. V.); Csesznek: Gézaháza (KASZAB, 1957. VI. 11.); Pápa (Pápai Polg. Isk. növ., 1926.).

*22. *Tabanus quatuornotatus* MEIG. — Közép- és Dél-Európában, Délkelet-Ázsiában meglehetősen gyakori. Hazánkban is gyakori, főleg a domb- és hegyvidéken él. **A Bakonyban általánosan elterjedt, eddig 16 lelőhelyről került elő:** Ajka (FEJÉRVÁRYNÉ, 1930. V. 30.); Balatonederics (GYÖRFFY, ?); Várpalota: Barok-völgy (PAPP, 1958. V. 22.); Csereszgatomaj (VAJKAI, 1964. V. 24.); Gyenesdiás: Széktető (PAPP, 1964. V. 29.); Kup (KERTÉSZ, 1897. VI. 5.); Németbánya: Vadászház környéke (PAPP, 1964. VI. 11—13.); Padragkút: Sárscsikút környéke (PAPP, 1963. VI. 14—17.); Palóznak (NOVÁK, 1962. VI. 11., VI. 19.); Tapolca: Viszlópt. (ARADI, 1955. V. 26.); Ugod (KERTÉSZ, 1906. VI. 5.); Úrkút: Kabhegy északi lejtője (TÓTH, 1965. VI. 30.); Uzza (PAPP, 1963. VI. 4.); Vállus: Büdöskút (PAPP, 1964. V. 27.); Vállus: Láz-tető (PAPP, 1964. V. 28.); Zalaszentő: Tátika (KASZAB, 1957. VI. 10.).

23. *Tabanus bifarius* LOEW. — Közép- és Dél-Európában, Észak-Afrikában és Kisázsiaiában

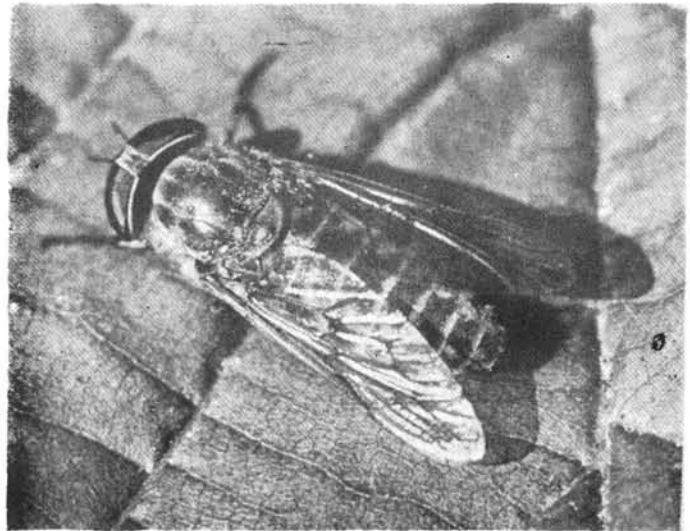
él. Hazánkban gyakori, az irodalom 20 hazai lelőhelyét említi. Érdekes, hogy a Bakonyból ezideig mindössze Inotáról ismerjük régebbi gyűjtés alapján (CSIKI, 1924. VI. 12.).

24. *Tabanus exclusus* PANDL. — Közép-Európa domb- és hegyvidékein szórványosan lelhető. Hazánkban ritka, a Pest megyei Bagról és a Bakony határterületéről, Pápáról került elő. Ez utóbbi lelőhelyen WACHSMANN gyűjtötte, de a gyűjtés időpontja nem ismeretes.

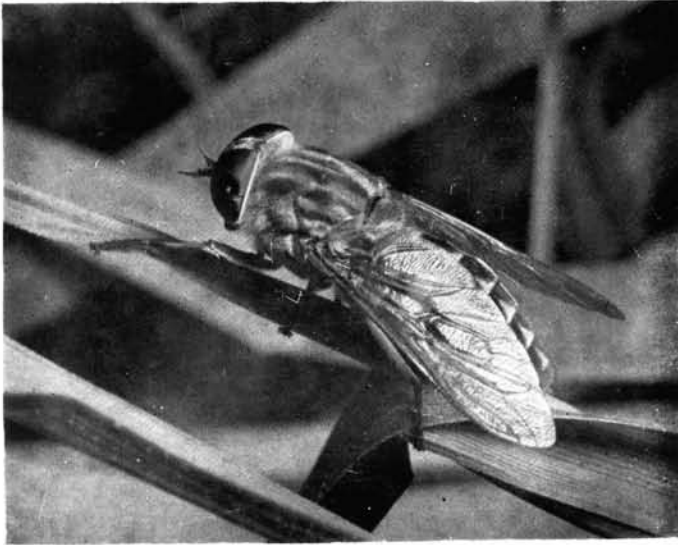
*25. *Tabanus glaucopsis* MEIG. (5. ábra). — Közép- és Dél-Európában, valamint Szibériában él. Hazánkban helyenként gyakori. **A Bakonyban sem ritka:** Balatonfűzfő (ARADI, 1957. VIII. 18.); Révfülöp (SZILÁDY, 1925. VI. 21.); Zalaszentő: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 14., VIII. 15.); Zalaszentő: Tátika (TÓTH, 1965. VIII. 23.).

26. *Tabanus miki* BRAU. — Közép-Európában, a Krim-félszigeten, a Kaukázusban és Nyugat-Szibériában él. Hazánkban szórványosan fordul elő (Budapest, Debrecen, Fehérvárcsurgó, Pomáz, Tard.) Fehérvárcsurgón BÍRÓ gyűjtötte 1923. VIII. 25-én.

*27. *Tabanus tergestinus* EGG. — Közép- és Dél-Európában gyakori. Hazánkban is csaknem mindenütt megtalálható. **A Bakonyban általánosan elterjedt, eddig 16 lelőhelyről sikerült kimutatni:** Ajka: Jókai-bánya (TÓTH, 1959. VII. 23., VIII. 6.); Ajka: ligeterdő (TÓTH, 1964. VI. 23.); Balatonalmádi (MAGYAR, 1965. VII. 2—15.); Balatonfüred (TÓTH, 1964

5. *Tabanus glaucopsis* MEIG. nőstény.
Zalaszentő: Kovácsi-hegy

6. *Tabanus autumnalis* L. nőstény, Ajka: Köleskepe

VII. 19.); Balatonfűzfő (ARADI, 1956. VII. 2., 1957. VIII. 18.); Zirc: Cuha-völgy (MIHÁLYI, 1959. VII. 29.); Farkasgyepű (TÓTH, 1964. VII. 17.); Fehérvárcsurgó (BÍRÓ, 1923. VII. 21.); Fenyőfő: Hidegkút (KERTÉSZ, 1908. VI. 22.); Németbánya: Vadászház környéke (PAPP, 1964. VI. 11—13.); Somlóvásárhely: Somló (PAPP, 1962. VII. 27.); Tihany (SZILÁDY, 1929. VI.); Veszprém: Tekerés-völgy (BEZSILLA, 1965. VIII. 19.); Zalaszentő: Hidegkút (ZSIRKÓ, 1957. VII. 15.); Zalaszentő: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 14., VIII. 15.); Zalaszentő: Tátika (MIHÁLYI, 1957. VII. 15.; TÓTH, 1966. VIII. 13.; ZSIRKÓ, 1957. VII. 15.).

*28. *Tabanus maculicornis* ZETT. — Egész Európában és Nyugat-Szibériában megtalálható. Hazánkban gyakori, a Bakonyból is elég sok helyről került elő: Ajka: ligeterdő (TÓTH, ?); Fenyőfő: Hidegkút (KERTÉSZ, 1912. V. 27.); Németbánya: Vadászház környéke (PAPP, 1964. VI. 11—13.); Révfülöp (SZILÁDY, 1925. VI. 11.); Tihany (MIHÁLYI, 1958. VII. 6.; SZILÁDY, 1929. VI.); Uzza (PAPP, 1963. VI. 4.); Zalaszentő: Tátika (TÓTH, 1965. VI. 27.).

*29. *Tabanus bromius* L. — Az egész palearktikumban, így hazánkban is gyakori bögöly. A Bakonyban az egyik legelterjedtebb fajnak látszik, eddig 19 lelőhelyről sikerült kimutatni. Előszeretettel tartózkodik erdei utakon, tisztásokon, bozótos területeken. A Bakonyban több példányát gyűjtöttem szarvas-

marháról és sertésekről vérszívás közben. Bakonyi lelőhelyei: Ajka: Jókai-bánya (TÓTH, 1964. VII. 16.); Ajka: Köleskepe (TÓTH, 1964. VIII. 16.); Ajka: ligeterdő (TÓTH, 1966. VIII. 1.); Balatonfüred (TÓTH, 1964. VII. 19.); Balatonfűzfő (ARADI, 1957. VIII. 17., VIII. 18.); Bakonyszentkirály (PAPP, 1963. VII. 26.); Csereszegtomaj (VAJKAI, 1965. VI. 20.); Csór: Gusztus-puszt (PAPP, 1965. VII. 12.); Hévíz (TOPÁL, 1957. VII. 18.); Keszthely (KERTÉSZ, 1911. VII. 22.); Pápa (TÓTH G., 1959. VIII. 10.); Révfülöp (SZILÁDY, 1925. VI. 11.); Somlóvásárhely (PAPP, 1962. VII. 27.); Tihany (ZILÁHI—S., 1929. VII. 27.); Zalaszentő: Hidegkút (MIHÁLYI, 1957. VII. 15.; ZSIRKÓ, 1957. VII. 15.); Zalaszentő: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 14., VIII. 15.); Zalaszentő: Tátika (MIHÁLYI, 1957. VII. 15.; TÓTH, 1965. VIII. 23., 1966. VIII. 13.); Űrkút: Kabhegy északi lejtője (TÓTH, 1965. VI. 30., VII. 13.); Zirc: Cuha-völgy (TÓTH, 1965. VIII. 14.).

*30. *Tabanus autumnalis* L. (6. ábra). — Európában, Nyugat-Szibériában, Elő-Ázsiában és Észak-Afrikában él. Hazánkban is általánosan elterjedt, főleg a sík vidékeken közönséges. A Bakonyban is gyakori, de inkább csak egyesével gyűjthető: Ajka: Köleskepe (TÓTH, 1967. VII. 29.); Németbánya: Vadászház környéke (PAPP, 1964. VI. 11—13.); Révfülöp (SZILÁDY, 1925. VI. 11.); Tihany (ZILÁHI—S., 1929. VII. 10.); Veszprém (BÁRDOSSYNE, 1964. VI. 15.).

31. *Tabanus spodopterus* MEIG. — Közép- és Dél-Európában él. Hazánkban főleg a hegyvidéken fordul elő. A Bakonyban is gyakori. Szinte naphosszat röpködnek feltűnő zúgással erdei utakon, tisztásokon, kisebb-nagyobb vizek, eső után összegyűlt pocsolyák fölött. Különösen a Kabhegyen fogtam belőle ilyen helyeken szép számmal. Bakonyi lelőhelyei: Ajka: Jókai-bánya (TÓTH, 1957. VIII. 6.); Ajka: Köleskepe (TÓTH, 1964. VIII. 16.); Bakonybél: Gerence-patak völgye (MIHÁLYI, 1959. VIII. 2.); Balatonfüred (TÓTH, 1964. VII. 19.); Balatonfűzfő (ARADI, 1958. VIII. 18.); Balinka (PAPP, VII.); Fenyőfő (SCHMIDT, ?); Iszkaszentgyörgy (PAPP, 1964. VII. 26.); Révfülöp (SZABÓ—PATAI, 1938.); Somlóvásárhely: Somló (PAPP,

1962. VII. 27.); Sümeg (BARKÓCZI, 1959. VII. 28.); Űrkút: Kabhegy északi lejtője (TÓTH, 1965. VII. 13.); Zalaszántó: Kovácsi-hegy (TÓTH, 1966. VIII. 14.); Zalaszántó: Tátika (MIHÁLYI, 1957. VII. 15.).

*32. *Tabanus sudeticus* ZELL. — Egész Európában és Nyugat-Szibériában előfordul, hazánkban főleg a hegyvidéken lelhető, de nem gyakori. A Bakonyból 5 lelőhelye ismert: Ajka: Jókai-bánya (TÓTH, 1957. VIII. 6.); Ajka: Köleskepe (TÓTH, 1964. VIII. 16.); Hajmáspuszta (PAPP, 1963. VII. 26.); Tihany (MÓCZÁR, 1943. VII. 9.); Zalaszántó: Tátika (TÓTH, 1965. VIII. 23.).

*33. *Tabanus bovinus* LOEW. (7. ábra). — Egész Európában, Nyugat-Szibériában és Észak-Afrikában megtalálható. Hazánkban általánosan elterjedt, elsősorban a hegyvidéken gyakori. Bakonyi lelőhelyei: Ajka: ligeterdő (TÓTH, 1966. VIII. 1.); Ajka: Köleskepe (TÓTH, 1966. VIII. 3.); Balatonederics (GYÖRFFY, ?); Fenyőfő (SCHMIDT, ?); Nagyvázsony; Kabhegy (PAPP, 1958. VI. 3—4.); Zalaszántó: Tátika (KASZAB, 1957. VI. 10.).

Milyen bögöly fajok előkerülésére lehet még számítani a Bakonyból?

A Magyarország területéről kimutatott 50 bögöly faj, illetve változat közül a Bakonyból eddig 33 került elő. Véleményem szerint a Ba-

konyban fellelhető bögöly-fajok száma 40 körül van. Mindenesetre már az eddig előkerült 33 faj is számottevő eredménynek tekinthető és a Bakonyt ilyen szempontból hazánk egyik legjobban kutatott területének értékelhetjük. A következőkben azokat a fajokat sorolom fel, melyekkel a további gyűjtőmunka valószínűleg gazdagítani fogja még a Bakony bögöly-faunáját:

1. *Chrysops parallelogrammus* ZELL.
2. *Tabanus apricus* MEIG.
3. *Tabanus graecus* FABR.
4. *Tabanus cordiger* MEIG.
5. *Tabanus unifasciatus* LOEW.
6. *Tabanus paradoxus* JAEN.

Tóth Sándor

IRODALOM — LITERATUR

- ARADI, M. P. (1956): Tabanids from the Carpathian-Basin in the collections of the Hungarian Natural History Museum. — Fol. Ent. Hung., 9, p. 431—458.
- ARADI, M. P. (1958): Bögölyök — Tabanidae. — In Székessy: Fauna Hung., XIV. (9), 44 pp.
- KRÖBER, O. (1932): Tabanidae. — In Dahl: Die Tierwelt Deutschlands 26., Jena, p. 55—99.
- KRÖBER, O. (1925): Tabanidae. — In Lindner:

Die Fliegen der palaearktischen Region, XIX, Stuttgart, 146 pp.

TÓTH, S. (1964): Adatok a Tardi-patak völgye dipteráinak ismeretéhez, I. Bombyliidae és Tabanidae. — Fol. Ent. Hung., 17, p. 67—73.

TÓTH, S. (1966): Neue Angaben zur Dipterafauna des Theiss-Tales. — Tiscia, 2, Szeged, p. 107—112.

ZILÁHI—SEBESS, G. (1961): Die Insekten des Tisza-Tales. — Acta Univ. Szeged, 7, p. 156—173.

Angaben zur Tabaniden-Fauna von Bakony-Gebirge

Der Verfasser macht seit 1964 im Rahmen des Bakony-Forschungs-Programm des Bakony-Museums von Veszprém systematische Insektensammlung, im Gebirge Bakony. Zum Ziele der Arbeit hat er die Forschung der Fauna der *Diptera* gesetzt. Angesichts der hohen Zahl der *Diptera*-Arten in Ungarn hofft er, dass ihm in dieser Arbeit später auch andere Forscher beitreten werden. Er beginnt die Behandlung der *Diptera*-Fauna des Bakony mit den Familien der Unterordnung *Brachycera*. Er betrachtet diese seine Behandlung als das erste Glied einer Serie die hoffentlich für die Anfertigung eines Katalogs der *Diptera*-Fauna des Bakony zugrunde liegen wird. Bei der Zusammenstellung der Erörterung lagen folgende Sammlungen zugrunde:

- a) literarische Angaben;
- b) die *Tabanidae*-Sammlung der Zoologischen Abteilung des Naturwissenschaftlichen Museums (Budapest);
- c) die Sammlung des Bakony-Museums von Veszprém;

d) die eigene Sammlung des Verfassers.

Bei der Bearbeitung der Angaben stellte es sich heraus, dass von den 50 Arten bzw. Abarten von *Tabanidae* ungarischen Vorkommens bisher 33 aus dem Bakony stammen. Diejenigen Arten, deren Exemplare in der Sammlung des Bakony-Museums enthalten sind, sind mit einem Sternchen bezeichnet.

Unter den aus dem Bakony stammenden Arten sind aus ungarischem Gesichtspunkt interessanter und deshalb verdienen eine besondere Erwähnung die folgenden: *Silvius vituli* FABR., *Heptatoma pellucens* FABR., *Tabanus fulvus* MEIG. var. *loewianus* VILL., *Tabanus exclusus* PANDL.

Zum Schluss wird die Frage erörtert, mit dem Vorkommen von welchen *Tabanidae*-Arten im Bakony noch gerechnet werden kann.

Sándor Tóth

Contributions to the *Tabanidae*-Fauna of the Bakony-Mountain

The author has been doing systematic entomological collecting work since 1964 within the frame of the programme organized by the Bakony-Museum of Veszprém for the exploration of the Bakony-Mountain. The aim of the present essay is to contribute to the exploration of the *Diptera*-fauna of the Bakony. Considering the high number of *Diptera*-species in Hungary he is hopeful that later in this activity he will be joined by other researchers, too. He starts discussing the *Diptera*-fauna of the Bakony with the families of the *Brachycera*-suborder. He considers the present publication as the first part to a serial that is to be hoped to serve as a basic work to the compilation of the catalogue of the Bakony's *Diptera*-fauna. The publication has been compiled on the basis of the following collections:

- a) literary data;
- b) the new *Tabanidae*-collection of the Hungarian Natural History Museum, Budapest;

c) the collection of the Veszprém Bakony-Museum;

d) the author's own collection.

In the course of processing the data it became known that of 50 *Tabanidae*-species and varieties occurring in Hungary thus far 33 have come from the Bakony. The species whose specimens are contained in the collection of the Bakony-Museum are marked with asterisks.

Among the species found in the Bakony are of particular Hungarian interest and deserve special mention the following: *Silvius vituli* FABR., *Heptatoma pellucens* FABR., *Tabanus fulvus* MEIG. var. *loewianus* VILL., *Tabanus exclusus* PANDL.

Finally the author deal with the question, the occurrence of what *Tabanidae*-species in the Bakony can still be counted upon.

Sándor Tóth

ДАННЫЕ К ИЗЛОЖЕНИЮ ФАУНЫ ТАВАНИДАЕ БАКОНЬСКОГО ГОРНОГО РАЙОНА

Автор, начиная с 1964-го года, систематически проводит коллекционирование насекомых в Баконе. Это коллекционирование производится в рамках программы естественнонаучных исследований, составленной веспремским Баконьским музеем. Принимая во внимание большое количество видов Diptera у нас в стране, автор надеется, что со временем в эту работу включатся и другие исследователи. Изложение фауны Diptera я начну с подотряда Brachycera. Настоящее сообщение я рассматриваю составной частью цикла, которое, я надеюсь, послужит основой для составления каталога фауны Diptera Баконя. При составлении этой публикации основой послужили следующие собрания:

а) Литературные данные.

б) Новая коллекция Tabanidae отдела животных Естественного музея (Будапешт).

в) Коллекция веспремского Баконьского музея.
г) Личная коллекция автора.

При обработке данных выяснилось, что из показанных в Венгрии 50-ти видов или разновидностей Tabanidae в Баконе до сих пор найдено 33. Звездочками отмечены те виды, экземпляры которых имеются в коллекции Баконьского музея.

Среди видов, встречающихся в Баконе, в отношении всей страны наиболее интересны и поэтому особенно отмечаются следующие: *Silvius vituli* Fabr., *Heptatoma pellucens* Fabr., *Tabanus fulvus* Meig. var. *loewianus* Vill., *Tabanus exclusus* Pendl.

Наконец, в статье я занимаюсь вопросом, на выявление каких видов Tabanidae можно еще рассчитывать в Баконе.

Шандор Том

